

Barnevernkonferansen 2020

«Lov og rett i Lillevik»

Advokat Snorre Nordby

snn@angelladvokatfirma.no
Tlf. 46 87 35 66

angelladvokatfirma

1

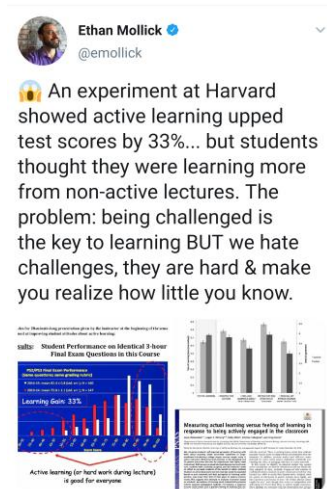
Plan for dagen:

- Hovedtema – forvaltning av barnevernssaker
 - Lovpålagte krav til barneverntjenestens saksbehandling
 - Særlig om ivaretagelse av partsrettigheter
 - Barnevernfaglige perspektiver – erfaringsutveksling på tvers av tjenester
 - Fokus på tiden barnevernet er «alene hjemme»:
 - Melding → Undersøkelse → Tiltak → Mulig akutfase
- Metode:
 - Kombinasjon av forelesning og casebasert gruppearbeid
 - Gruppearbeid med egen bruk av lovverk (og barnefaglig skjønn) opp mot faktum

angelladvokatfirma

2

Om kursmetoden:

angelladvokatfirma

3

Lett oppvarming

- «Har barnevernet hjemmel til dette?»
- Legalitetsprinsippet: Grunnloven 113:

Myndighetenes inngrep overfor den enkelte må ha grunnlag i lov.

angelladvokatfirma

4

Lett oppvarming

- Rettslige rammer og grunnlag for barnevernets arbeid:
 - Grunnloven (§ 104)
 - Menneskerettighetene, (barnekonvensjonen, EMK m.v.)
 - Barnevernloven,
 - Forvaltningsloven,
 - Barneloven

www.lovdatab.no

angelladvokatfirma

5

Partsrettigheter

- Hvorfor operasjonalisere partsbegrep?
 - Ivaretagelse av partenes rettssikkerhet
 - ...og barnas rettssikkerhet
 - «Leveling the playing field» - veie opp for skjevhet i styrkeforhold
 - Praktisk skille mellom relevante aktører og utenforstående
 - Inngangsport til et sett med rettigheter

angelladvokatfirma

6

Partsrettigheter

- Rett til forhåndsvarsel
- Rett til innsyn
- Rett til å uttale seg
- Rett til å la seg bistå av advokat eller annen fullmektig
 - Ved tvangsinngrep også rett på fri rettshjelp
- Rett på medbestemmelse / rett til å samtykke
- Rett til å klage / begjære fylkesnemndsbehandling / anke

angelladvokatfirma

7

Hvem er part i saken?

- Forvaltningslovens definisjon, § 2:
 - «person som en avgjørelse retter seg mot eller som saken ellers direkte gjelder.»
- Konkret vurdering i barnevernssaker
 - Har vedkommende tilstrekkelig grad av tilknytning til barnet saken gjelder?
 - I praksis – **barnets foreldre og barnet selv** er de aktuelle kandidatene til partsstatus
 - ...men det finnes særtilfeller hvor fosterforeldre, besteforeldre og andre *kan* tenkes å få stilling som part.
 - Partsstilling kan avhenge av hvor saken står
 - Undersøkelse
 - Tiltak
 - Art av tiltak

angelladvokatfirma

8

Hvem er part i saken?

- De kurante tilfellene:
 - Foreldrene bor sammen og har felles foreldreansvar
 - Barn over 15 år og som forstår hva saken gjelder (bvl. § 6-3)
 - Barn i sak om alvorlige atferdsvansker eller menneskehandel (bvl. § 6-3)
- De «ukurante» tilfellene:
 - Foreldrene bor hver for seg

angelladvokatfirma

9

Hvem er part i saken?

- Foreldres partsstilling – betydning av **foreldreansvar**
 - Foreldreansvar innebærer en rett og en plikt til å bestemme for barnet i personlige forhold
 - Ny regel fra 01.01.2020 om automatisk felles foreldreansvar ved fødsel.
 - Hovedregel er felles foreldreansvar også etter samlivsbrudd
 - Men her er det avtalefrihet.
 - Foreldreansvar *kan* være utslagsgivende for partsstilling, men det avhenger av sakstype, og hvor saken står.

angelladvokatfirma

10

Hvem er part i saken – ved undersøkelse

«Uavhengig av om foreldre er part i saken, **må barneverntjenesten informere begge foreldre** om at det er opprettet en undersøkelsessak. Barneverntjenestens taushetsplikt er ikke til hinder for at begge foreldrene informeres om at det er opprettet en undersøkelsessak»

- Saksbehandlingsrundskrivet

angelladvokatfirma

11

Hvem er part i saken – ved undersøkelse

- Barneverntjenesten må normalt ta kontakt med begge foreldre i en undersøkelse
 - Det er barnets **totale omsorgssituasjon** som skal vurderes
- Hvis begge foreldre er en del av barnets omsorgssituasjon, vil de normalt ha partsrettigheter i undersøkelsessaken
 - Uavhengig av foreldreansvar og fast bosted etter barneloven
- Konkret vurdering:

Vil undersøkelsen eller resultatet av denne kunne påvirke begge foreldrene på en slik måte at de skal gis partsrettigheter?

angelladvokatfirma

12

Hvem er part i saken – vedtak om hjelpetiltak

- Hjelpetiltak hos **bostedsforelder**
 - Normalt bare den av foreldrene som tiltaket retter seg mot ha partsrettigheter
 - Berører tiltaket begge foreldre, har begge partsrettigheter
 - Gjelder også ved delt bosted
 - Foreldreansvar har ikke avgjørende betydning her
- Hjelpetiltak hos **samværsforelder**
 - Tilsvarende. Bostedsforelder er bare part hvis tiltaket berører h*n

angelladvokatfirma

13

Hvem er part i saken – vedtak om hjelpetiltak

- Når berører vedtaket borteboende part?
Sivilombudsmannen om frivillig plassering utenfor hjemmet:

*«I hvilke tilfeller en fosterhjems plassering direkte berører en samværsforelders samværsrett vil bero på en konkret vurdering i den enkelte sak. **Sentralt i en slik vurdering vil være om det samværet som er avtalt eller fastsatt etter barnelovens regler kan opprettholdes i samme eller tilsvarende former etter fosterhjems plasseringen.»***

angelladvokatfirma

14

Hvem er part i saken – vedtak om hjelpetiltak

- Partsrettigheter for bare den ene forelder, innebærer at samtykke fra den andre ikke er nødvendig
- Dette er ikke til hinder for at barnevernet gir opplysninger til den andre om hvilke tiltak som iverksettes

angelladvokatfirma

15

Hvem er part i saken – ved akuttvedtak

- Bostedsforelder – part i saken
- Mor/far med del i foreldreansvaret – part i saken
- Mor/far med fast samvær som *berøres av vedtak* – part i saken
 - (også uten del i foreldreansvaret)
- Partsstillingen bør fremgå av akuttvedtaket
 - Ved klage til fylkesnemnda, er nemnda ikke bundet av barnevernets vurderinger

angelladvokatfirma

16

Hvem er part i saken - omsorgsovertakelse

- Fylkesnemnda avgjør, men barnevernet må ta stilling i forkant
- Del i foreldreansvar – part i saken
- Uten del i foreldreansvar – konkret vurdering
 - Foreldre som har tatt del i omsorgen eller hatt regelmessig samvær skal gis partsrettigheter

angelladvokatfirma

17

Hvem er part i saken - samvær

- Foreldre har i utgangspunktet partsstilling i sak om samvær etter bvl. § 4-19, uavhengig av foreldreansvar og tidligere samværsomfang
 - Må i alle fall kontaktes og informeres. Vil vedkommende gjøre sine partsrettigheter gjeldende?

angelladvokatfirma

18

Hvem er part i saken – andre tilfeller

- Atferdsplassering – partsstilling til:
 - Ungdommen
 - Bostedsforelder
 - Forelder med del i foreldreansvar
 - Samværsforelder uten foreldreansvar, *hvis* samvær påvirkes
- Adopsjon
 - Begge foreldre, uavhengig av foreldreansvar
- Partsstilling for andre personer
 - Nærstående *kan* ha partsstilling i samværssak § 4-19
 - Fosterforeldre *kan* ha partsstilling i sak etter § 4-17

angelladvokatfirma

19

Velkommen til Lillevik

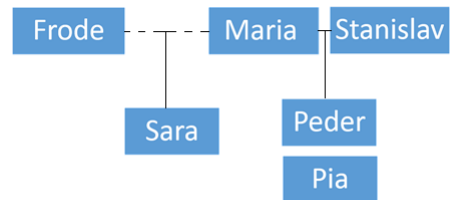

angelladvokatfirma

20

Familien

- Maria Gundersen f. 1981
- Stanislav Valdek f. 1985
 - Peder f. 2012
 - Pia f. 2014
- Frode Olsen, f. 1981
 - Sara f. 2005

angelladvokatfirma

21

Oppgaver til del 1 – Bekymringsmelding og avklaringer

1. Skal det åpnes undersøkelse, og i tilfelle på hvilke barn? Begrunn svaret.
2. Forutsett at undersøkelse åpnes, hvem er part i sakene?
3. Ta stilling til hvilke instanser det bør innhentes opplysninger fra, og om hvem?
4. Krever innhenting av opplysninger samtykke? I tilfelle fra hvem?
5. Planlegg meldesamtale(r)
 - a) Hvem bør delta?
 - b) Hva kan/bør tas opp i meldesamtalen?
 - c) Maria (mor) krever å gjøre lydopptak av møter med barnevernet. Hvordan forholder barneverntjenesten seg til det?

angelladvokatfirma

22

Del 2 – Undersøkelse og innsyn

- Lillevik barneverntjeneste går videre i sin undersøkelse for alle barna.
- Et hovedfokus i neste del av oppgaven går på de forskjellige aktørenes rett til opplysninger om/fra barnevernssaken

angelladvokatfirma

23

Innsyn

- Innsyn som en grunnleggende og sentral *partsrettighet*
- HUSK: rett til informasjon kan følge på annet grunnlag også:
 - *Barnets* rett til informasjon
 - *Foreldres* rett til informasjon – uavhengig av partsstatus

angelladvokatfirma

24

Retten til opplysninger og innsyn – Barnet selv

Barnevernloven § 1-6. Barnets rett til medvirkning

Alle barn som er i stand til å danne seg egne synspunkter, har rett til å medvirke i alle forhold som vedrører barnet etter denne loven. **Barnet skal få tilstrekkelig og tilpasset informasjon og har rett til fritt å gi uttrykk for sine synspunkter.** Barnet skal bli lyttet til, og barnets synspunkter skal vektlegges i samsvar med barnets alder og modenhet. (...)

angelladvokatfirma

25

Foreldres rett til innsyn – uten partsstilling

Barneloven § 47. Rett til opplysninger om barnet

Foreldre som har foreldreansvar, har rett til **opplysninger om barnet** når dei bed om det. Har den eine av foreldra foreldreansvaret aleine, skal denne gje den andre opplysningar om barnet når det blir bede om det. Den andre har også **rett til å få opplysningar om barnet frå** barnehage, skule, **helse- og sosialvesen** og politi, om ikkje teieplikta gjeld andsynes foreldra. Slike opplysningar kan nektast gjeve dersom det kan vere til skade for barnet. (...)

angelladvokatfirma

26

Rett til innsyn - Partsinnsyn

- Hovedregel - Forvaltningsloven § 18 første ledd:
En part har rett til å gjøre seg kjent med sakens dokumenter, for så vidt ikke annet følger av reglene i [§§ 18](#) til [19](#). (...)
- Merinnsyn - Fvl. § 18 andre ledd:
 Når det er adgang til å gjøre unntak fra innsyn, skal forvaltningsorganet likevel vurdere å gi helt eller delvis innsyn. Innsyn bør gis dersom hensynet til parten veier tyngre enn behovet for unntak.
- Idealet er: **mest mulig åpenhet.**

angelladvokatfirma

27

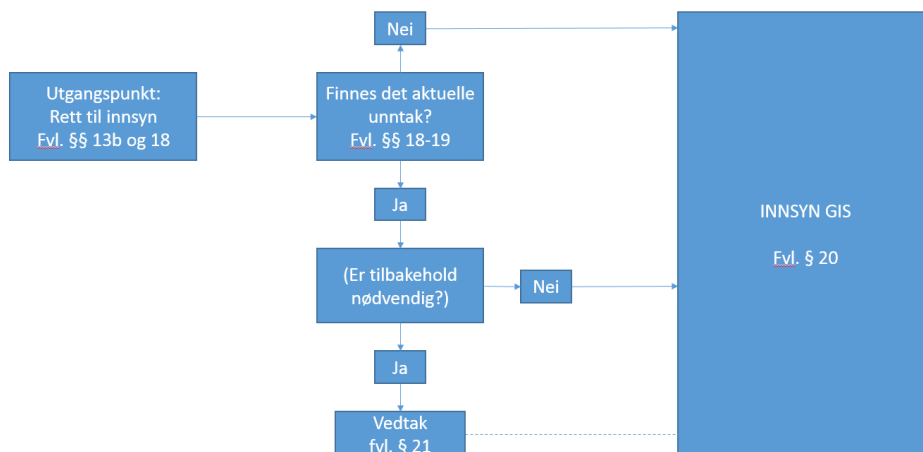
Rett til innsyn - Partsinnsyn

- Aktivitetsplikt i § 17 andre ledd:
 - Dersom [forvaltningsorganet] under saksforberedelsen mottar opplysninger om en part (...), og parten etter [§§ 18](#) til [19](#) har rett til å gjøre seg kjent med disse opplysninger, skal de forelegges ham til uttalelse.
 - (noen unntak gjelder: hastesaker, når opplysningene er kjent eller uten avgjørende betydning)

angelladvokatfirma

28

Rett til innsyn - Partsinnsyn

angelladvokatfirma

29

Rett til innsyn - Partsinnsyn

- De mest praktiske unntakene:
 - § 18a – interne dokumenter:
 - «har utarbeidd for sin egen interne saksforberedelse»
 - § 18b – dokumenter innhentet utenfra for intern saksforberedelse
 - Underordnet organ – neppe praktisk
 - Råd om hvordan organet bør opptre – eksempelvis dialog med advokat
 - § 18 andre ledd - Unntak fra unntak: **Merinnsyn**
 - § 18c – Unntak fra unntak: **Uansett innsyn i faktiske opplysninger.**

angelladvokatfirma

30

Rett til innsyn - Partsinnsyn

§ 18 c. (*innsyn i faktiske opplysninger mv.*).

Selv om dokumentet eller deler av det er unntatt etter reglene i §§ 18 a og 18 b, har parten rett til å gjøre seg kjent med de deler av det som inneholder **faktiske opplysninger eller sammendrag eller annen bearbeidelse av faktum**. Dette gjelder likevel ikke faktiske opplysninger uten betydning for avgjørelsen og heller ikke når opplysningene eller bearbeidelsen finnes i et annet dokument som parten har tilgang til.

angelladvokatfirma

31

Rett til innsyn - Partsinnsyn

- De mest praktiske unntakene, forts.
 - § 19 første ledd bokstav d
 - Tilbakehold av hensyn til partens helse eller forhold til nærstående.
 - Likevel innsyn til «representant», med mindre særlige grunner taler imot.
 - § 19 andre ledd
 - Med mindre det er av vesentlig betydning, har parten ikke rett til opplysninger i et dokument som gjelder
 - En annens helseforhold
 - Andre forhold som av særlige grunner ikke bør meddeles videre
 - Merk: Dette gjelder ikke når saken sendes til fylkesnemnda, jf. bvl § 7-4

angelladvokatfirma

32

Rett til innsyn - Partsinnsyn

- Bvl. § 7-4 andre ledd:

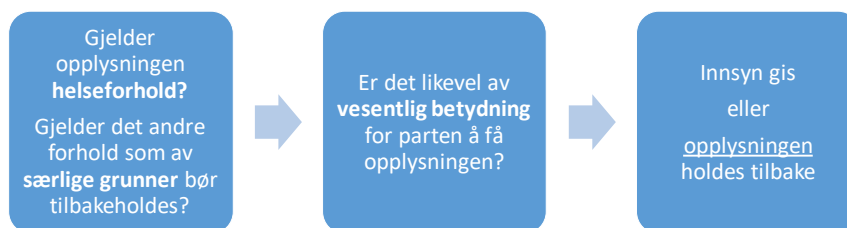
De begrensninger i partens rett til å se saksdokumenter som er fastsatt i [forvaltningsloven § 19](#) første ledd bokstav d og annet ledd, gjelder ikke for disse dokumentene.

angelladvokatfirma

33

Rett til innsyn - Partsinnsyn

- Forvaltningsloven § 19 andre ledd

angelladvokatfirma

34

Rett til innsyn - Partsinnsyn

- Muligheten for midlertidig tilbakehold fvl. § 20 1. ledd 2. pkt:

Dersom partsinnsyn kan motvirke muligheten for å få saken avklart, kan fastsettes at parten ikke skal ha adgang til dokumentene så lenge undersøkelser pågår.

→ Typisk ved mistanke om vold/overgrep, eller fare for påvirkning av barnet.

angelladvokatfirma

35

Rett til innsyn - Partsinnsyn

- Avslag på krav om innsyn skal være skriftlig og henvise til konkret hjemmel, og klageadgang.
- Parten har *rett* til papirkopi når det bes om det.
- Innsynskrav bør avgjøres samme dag, eller i alle fall innen tre dager
 - Med mindre «særlige forhold» gjør seg gjeldende
 - F.eks. stort dokumentomfang

angelladvokatfirma

36

Oppgaver til del 2

- På side 10 ligger det et eksempel på barnevernets innhenting av opplysninger. Vurder denne opp mot bvl. § 6-4.
- Oppgaver til gruppe 1 til 5:
 - Frode ringer barnevernet og krever «fullt innsyn» i alle sakene. Frode sier han også vil se info om Saras søsken. Vurder innsynskravet. Dersom det skal gis avslag på innsynskrav, må dette begrunnes.
 - Hvis vi legger til grunn at Frode *ikke* har partsstilling i saken, hvilke opplysninger har han da krav på?
 - Se brevet fra «Barnevernhjelperen» på side 23. Hvordan skal barnevernet forholde seg til dette? Foreligger innsynsrett for fullmektig?

angelladvokatfirma

37

Oppgaver til del 2

- Oppgaver til gruppe 6-10
 - Stanislav møter uanmeldt opp hos barnevernet, og krever å få gjennomgå alle dokumentene i saken. Han opplyser at han er en omsorgsperson også for Sara, og krever innsyn også i hennes sak. Vurder Stanislavs innsynsrett.
 - Maria krever innsyn i saken. Finnes det opplysninger eller dokumenter som Maria ikke har innsynsrett i?
 - Barnevernet ønsker ikke å fremlegge notat fra hjemmebesøk hos Frode (se side 24-25), og viser til at dette er å anse som interne arbeidsdokumenter. Kan dette føre frem?
- Kan barnevernet pålegge partene taushetsplikt dersom det utleveres opplysninger?

angelladvokatfirma

38

Praktiske råd - innsyn

- Undersøk saken bredt nok!
 - Partsstilling til borteboende foreldre kan bidra til god opplysning av saken og hindre vansker med innsynskrav.
- Rutinemessig utsending av referater o.l.
- Inviter til gjennomgang av opplysninger
- Ha oversikt over hvilke dokumenter som er utlevert.

angelladvokatfirma

39

Praktiske råd - innsyn

- Private parters begrensede taushetsplikt, fvl. § 13b siste ledd
 - Opplysningene kan bare brukes til å ivareta partens interesse i saken
 - Parten må opplyses om dette:

«Taushetsbelagte opplysninger om andre personer som du er gjort kjent med i kraft av å være part, jf. forvaltningsloven § 13 b første ledd nr. 1, kan bare brukes i den utstrekning det er nødvendig for å ivareta dine interesser i saken, jf. forvaltningsloven § 13 b annet ledd. Bruk av opplysningene ut over dette kan medføre straffeansvar etter straffeloven § 209 om taushetsplikt.»

angelladvokatfirma

40

Dag 2

angelladvokatfirma

41

Angående barns medvirkning

- Barnevernloven § 1-6:

«Barnet skal få tilstrekkelig og tilpasset informasjon og har rett til fritt å gi uttrykk for sine synspunkter.»

- Informasjon fra andre steder?

- Internett?
- Foreldrene?

angelladvokatfirma

42

Avslutning av undersøkelse

- Henleggelse
- Tilbud/krav om tiltak
- Tilbud om tiltak uten grunnlag for tvang
 - Henleggelse med bekymring?
 - Skal ikke benyttes for «sikkerhets skyld» eller for å påtvinge uønskede tiltak.
 - Når saken gjenåpnes, skal det avklares om forholdene rundt barnet har endret seg

angelladvokatfirma

43

Akuttarbeid

angelladvokatfirma

44

Terskelen for akuttvedtak

- «...fare for at et barn blir vesentlig skadelidende...»

angelladvokatfirma

45

Akuttarbeid

Bufdir.no - Vold og overgrep - Slik jobber Bufdir med vold - Verktøy for akutt plasseringer

Verktøy for akuttplasseringer

Det digitale akuttverktøyet skal brukes i situasjoner hvor barnevernstjenesten har besluttet å hasteflytte barn. Det er en forutsetning at barnevernstjenesten har gjort en grundig vurdering av beslutningen i forkant.

 <p>Ivareta barnet</p> <p>Les om hvordan du kan ivareta barnet under flytteforløpet</p>	 <p>Saksbehandling - bistand til kontaktperson/ barnevernstjenesten</p> <p>Les mer om hvordan du kan skrive et vedtak. Last ned vedtaksmaler</p>	 <p>Forespørsel om akuttplass</p> <p>Send en henvisning eller be om bistand fra Bufetat</p>
--	---	--

[https://bufdir.no/vold/Slik jobber Bufdir med vold/hasteflytting/](https://bufdir.no/vold/Slik_jobber_Bufdir_med_vold/hasteflytting/)

angelladvokatfirma

46

Akuttarbeid

Bufdir

Søk Q Meny ☰

bufdir.no > Barnevern > Fagstoff > Polit og barnevern - nasjonale retningslinjer for samhandling > Samhandling mellom politi og barnevern

Samhandling mellom politi og barnevern

<p>Barnevernet: Varsel og anmeldelse til politiet</p> <p>Når skal barnevernet varsle/anmelde en sak? Barnevernets handlingsplan ved varsel/anmeldelse.</p>	<p>Barnevernet: Anonym drøfting med politiet</p> <p>Hvorfor drøfte en sak anonymt med politiet? Hva kan politiet bidra med? Rammer for hva som kan drøftes.</p>	<p>Akutte situasjoner: Samhandling mellom politi og barnevern</p> <p>Retter og informasjonsdeling, skånsomhet i akutte situasjoner, barnets medvirkning.</p>
<p>Samhandling etter varsel (anmeldelse)</p> <p>Politiets vurdering av varselet, felles plan for samhandling, sikkerhets- og beskyttelseiltak, henleggelse.</p>	<p>Avhør på barnehuset (tilrettelagt avhør)</p> <p>Forberedelse og gjennomføring av tilrettelagt avhør, frister, praktisk informasjon, oppfølging fra barnehuset.</p>	<p>Systematiser samarbeidet: Lokale samhandlingsavtaler</p> <p>Hvorfor og hvordan lage samhandlingsavtale? Hva bør samhandlingsavtalen inneholde?</p>

https://bufdir.no/Barnevern/Fagstotte/politi_og_barnevern_retningslinjer_for_samhandling_mellom_politi_og_barnevern/

angelladvokatfirma

47

Akuttarbeid

- Tidspunktet for akuttvedtak?
 - Avvente tilrettelagt avhør?
- Ivaretagelse av partsrettigheter i forbindelse med akuttsaker?
 - Utgangspunktet: de alminnelige reglene om saksbehandling gjelder selv om saken er akutt
 - Partsrettighetene: Innsynsrett, rett til forhåndsvarsel, rett til å uttale seg
 - MEN: Viktige unntak gjelder:
 - Fvl § 17 – når rask avgjørelse i saken er påkrevd av hensyn til andre parter eller offentlige interesser
 - Fvl § 20 – adgang til utsatt partsinnsyn, når slik innsyn kan motvirke muligheten til å få saken avklart
 - Utfordringen i praksis – finne balansegangen!

angelladvokatfirma

48

Akuttarbeid

- Om selve akuttvedtaket
 - Henvisning til riktig lovhjemmel
 - Faktum som beskriver
 - Barnets behov for fysisk og psykisk ivaretagelse
 - Barnets aktuelle omsorgssituasjon – hva er det som nødvendiggjør akutt inngripen?
 - Herunder:
 - Kort bakgrunnsinformasjon
 - Konkret beskrivelse av aktuell situasjon
 - Barnets syn på egen situasjon
 - Foreldrenes syn
 - Beskrivelse av eventuelle hjelpetiltak

angelladvokatfirma

49

Akuttarbeid

- Om selve akuttvedtaket forts.
 - Barnevernfaglig begrunnelse
 - *Hvorfor* vil barnet bli vesentlig skadelidende?
 - *Hvorfor* kan ikke saken løses med frivillige hjelpetiltak?
 - *Hvorfor* er tiltaket til barnets beste?
 - Og hvordan er barnets syn vektlagt?

angelladvokatfirma

50

Akuttarbeid

- Fylkesnemndas legalitetskontroll
 - Vedtaket skal sendes fylkesnemnda umiddelbart etter iverksettelse
 - Ikke før
 - Ikke 48 timer etterpå
 - Sjekk malene!
 - Eksempel fra praksis:
«Dette foreløpige vedtaket skal fremmes for Fylkesnemnda for godkjenning innen 48 timer»
(IKKE riktig...)

angelladvokatfirma

51

Akuttarbeid

- Husk samværsregulering
 - Kun barnevernleder som har kompetanse til å regulere samvær akutt – ikke saksbehandler alene
 - Samvær kan ikke begrenses uten at vedtak er fattet
 - Tips: ta med samværsregulering i 4-6(2)-vedtaket. (dette kan justeres senere, i alle fall inntil fylkesnemnda har tatt stilling til det.

angelladvokatfirma

52